

Gutlanmadyk toý / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 25 январа, 2025

Gutlanmadyk toý / hekaýa GUTLANMADYK TOÝ

Bu gün öňki günler ýaly birmeňzeş bolmady. Säher bilen guşlaryň jürküldisi Gülnaryň göwnüni heýjana getirdi. Gülnar ýokary okuw jaýynda bilimini artdyryp, täze durmuşa gadam basýardy. Has dogrusy bu gün talyplyk ýyllarynyň soňky günüdi. Täze iş orunlaryny eýelemek Gülnary begendirsede, bir tarapdan ony näme-dir bir zat gynandyrdy. Gyzlaryň arasynda Gülnar duýguly dünýäsi bilen söhbetdeş boldy.

□»Ençe wagtlar talyp bolmagyň arzuwyny edip, kitaplar bilen daňa çykýardym. Gör nähili gözel eken, arzuwlaryň yzyndan ylgamak. Wagt salym berenok. Asyl çaga wagty ejemiň köp gaýtalaýan «Okan bolsaňam, ýene-de oka, öwren» sözlerine biparh garaýardym. Meniň şu günlerime ýetmegimiň sebäpkäri käýinç hasaplan terbiýe, ündewli sözleri boldy. Enemiň atamyň abraýyny has-da belende göterip, ýene jan edip öz işimiň ussady bolaryn».

Şol wagt Mekan peýda boldy. Gülnar bilen Mekan çagalykdan bile oýnap ulalandylar. Goňşy bolandyklary sebäpli mekdebe-de bile gatnardylar. Mekan ýokary okuwunam Gülnaryň saýlan ugrundan saýlapdy. Elbetde bu hereketleriň aňyrsynda bir zatlar bardy. Mekan:

– Gülnar salam. Uly adam bolaýýasmy?!

– Salam. Hawa, ýöne meniň talyplyk ýyllarymdam daşlaşasym gelenok. Doganym ýaly boldy ählisi.

– Käbirler-ä dogandanam ýakynlaşyp gitdi. Ýok käbirleri däl biri- diýip, Gülnaryň ýüzüne seretdi. Gülnar Mekanyň näme diýmek isleýändigini duýdy. Şonuň üçinem gürrüňi uzaltman, başga ýana sowdy.

– Ýogsa-da oba gitmekçimi?! Tüweleme toýçulyk eken.

– Hawa eşitdim. Hemmesi biziň boşan wagtlarymyza bilip bellän ýaly sähetlerinem. Elbetde bile gideris- diýdi-de, Gülnaryň ýüzüne soragly seretdi.

Gürrüñleşip durmaga wagt bolmady. Dabara şowly geçdi, synaglary hem gowy bahalar bilen tamaladylar. Gülnar oba gaýtmak üçin goşlaryny jemledi. Mekan hasda begenýärdi. Sebäbi öýlerine baran dessine ejesine Gülnar barada aýdyp, myhmançylyga ugratjakdy. Ýoluň uzaklygy hem bildirtmedi. Mekan her zatdan söz açyp Gülnaryň içini gysdyrman ýol boly gürrüňdeş bolup geldiler. Obanyň bir çetinden girip başlanlarynda Gülnar çagalyk günleriniň ýatlamalaryna özünü atdy. Gülnar howla giren badyna ençe ýagtlap gözünü ýola dikip oturan saçlaryna gar sepilen, mähriban enesini görende gözleri duýdansyzja ýaşa doldy. Ädimlerini çaltlaşdyryp, garsa gujaklady. Ýyllaryň goýan ýygýrtlary, damagyny doldyrdy. Soňra gyzy üçin tagam taýýarlap ýören Bibi gelneje gyzynyň gelenini görüp ýüregi gowsundy. Otdan suwdan gorap kelama getiren ýekeje gyz perzendidi. Saçak başyna jem bolup agzybirlikde nahar edindiler. Gülnar soňra çay demläp gürrüň edip biri birleriniň nazarlaryndan doýmady.

Şol wagt saçyny edil Gülnaryňky ýaly edip ören Jeren Gülnaryň gapdalyna gelip otyrdy. Jeren her bir hereketlerini doganyna meňzemek isleýärdi. Şol pursat çagalar bilen oýnap gelen Çaryjyk howla girdi. Onuň elinde del oýnawaç bardy. Muny gören Gülnaryň gelnejesi oglunyň başga çagalaryň oýnawajyny alyp gelendigini bilip, arkasyna şapbat çaldy. Bu ahwaly görüp Ogulbossan ene gelnine ýüzlendi.

– Jan gelin, çaga düşündir. Ýaş beýni hemme zat aňynda galýar. Ýagşy görelde görketjek bol. Ýeri, alsa alypdyr-da başga çaganyň oýnawajyny, öýe alyp gaýtmaly däldigini, alsa-da yzyna bermelidigini sypaýçylyk bilen, edil çaga ýaly sada dilde düşündir. Şeýle etseň gowy görelde bolar-diýip, agtyjagy Çarynyň başyndan sypalady.

Uz yaşmakly gelin «Bolýa» diýen äheňde başyny atdy. Gülnar ýüzi nurly enesiniň, garran, ýumşak ýygýrtly ellerinden pugta gysdy-da, kellesini dyzynda goýup mährinden gandy.

Mekan hem maşgalasy bilen görüşdi. Ýöne näme üçindir ejesiniň yzyny üzmän aýdyp beren gürrüňlerinden soň Gülnar hakda söz açasy gelmedi.

Mekanyň ejesi Şeker gelneje dünýä garaýşy uly, hem-de örän

ynjyk aýaldy. Çagalaryny hem berk düzgün tertipli edip ýetişdiripdi. Saçak başynda döwletli gürrüň edildi.

– Oglum tüweleme sag amanja bilimiňi artdyryp, okuwuňam tamamladyň. Indi Watan öňündäki borjuňy ýerine ýetirip geleniňden soň işe ýerleşersiň. Saňa gelinligem özümjik saýlap goýdum. Eli işli, aý ýaly, asylly gyz, senem tanaýaň. Meniňem agtyk söýüp, siziň bagtyňyza begenip oturasym gelýärdiýip, ogluna çayly käsäni uzatdy.

«Ejem-ä ýene-de öňki heňine başlady. Okuwdan gele-gelmän Gülnarlara bar diýsem nähili bolar. Entäk wagt bar-a, soň bir gün aýdaryn» diýip, içini gepletdi.

Mekanyň çay bilenem hoşy bolmady. Ejesiniň haýsy gyz barada aýtyandygyny bilýärdi, öňlerem kän sapar gaýtalapdy. Ol Şeker gelnejäniň jorasynyň gyzy, Soltandy.

Ýaldyrap dogan gün ýeriň ýüzüne öz nurundan paýlady. Bu gün Gurbanyň toýuna synpdaşlary sabyrlylyk bilen garaşýardylar. Mekan Baýramy özüne has ýakyn saýýardy, näme derdi bolsa-da, Baýram bilen paýlaşýardy. Käbir häsiýetleri hem deň gelýärdi. Iki dost toýa bile gitdiler. Baýram obada bolan täzelikler bilen Mekany tanyşdyrды. Gülnar hem esli wagt görmedik synpdaşlaryny toýda görüp begendi. Toý etýän ýaşlaryň daşyndan boýdaşlary şowhunly tans edip aýlandylar.

Hemmelerden saýlanyp duran Gülnara nazaryny dikin Mekan «Bir günlerden, bir gün meniňem arzuwym hasyl bolar. Bize-de şeýle bagt berler, ömrümiň ahyryna çenli seni hiç ynjytmaryn, ynjytdyrmaryn, dünýämiň manysy bolduň. Gözlerimi açdyň, durmuşa bolan höwesimi artdyrdyň. Meniň bagtym...» diýip, ýene-de arzuw etdi.

Toý sowuldy. Kän wagt geçmänkä Mekany gulluk borjuny ýerine ýetirmek üçin alyp gitdiler. Mekan Watanyň jan-teni bilen berk durup gorajakdygyna kasam etdi. Gülnar bolsa mekdepde mugallym bolup işe ýerleşdi. Çagalara okuwdan daşary bilim bermäge çalyşdy. Okuwçylaryň hemmesi Gülnar mugallymy özlerine ýakyn gördiler. Gülnar çagalary gowy görýändigini sebäpli, sapaklary tamamlansada gaýdasy gelmedi. Her gün işe höwes bilen gidýärdi, çagalar üçin gyzykly maglumatlar taýýarlaýardy.

Mekan hyýaly arzuwlarynyň içinde ýeke özi ýüzýärdi. Gülnar bilen bagtly günlerini göz öňüne getirip uka gitýärdi. Maşgalasy bilen hem kä wagt saglyk-amanlyk soraşýardylar. Her saparkylary ýaly hem obada näme üýtgeşmeliň, täzelikleriň bardygyny soranda, ejesiniň beren jogaby Mekanyň üstünden gaýnag suw guýlan ýaly boldy. Mekan gulaklarynyň eşitýänini özi ynanmady, esli wagt jaňa jogap bermän, gözünü bir nokada dikip doňup durdy.

Mekan gulaklarynyň eşidýänini özi ynanmady, esli wagt jaňa jogap bermän doňup durdy. Ejesiniň «Goňşymyz Gülnarjanam durmuşa çykýar»diýen, habary Mekanyň aňynda ýaňlandy durdy. Bir başdan bile okan gülkili günlerini ýatlady, eden süýji arzuwlarynyň şeýle tiz hyýal bolanyňa, durmuşynda nämeden güýç alanyna düşündi. Mekany alasarmyk duýgular gurşap aldy, hat-da ol ejesine Gülnaryň kime durmuşa çykýanyny hem soramady. Dogrusy indi ol gürrüňler gyzyklandyrmady. Mekanyň kalby boşap galdy, durmuşy düýpgöter üýtgedi, özüni alyp baryşy hem öňkileri ýaly bolmady. Ýigitler bilenem gürrüňleşmäge höweslenmedi. Dostlary bu ahwaly aňdylar, ýöne Mekandan halynyň näme üçin harapdygyny soramadylar sebäbi jogabyňyň nämedigini aňlanylypdy. Ýarasyna duz basmajak bolup ýagdaýyny soraman başardyklaryndan ünsini başga zada çekjek boldular.

Gülnar üçin goňşy obalardan hem ýitgisini gözläp gelenler az däldi. Bir gün Gülnar işden gelende gelnejesi bilen görüşdi.

– Gülnarjan, sag-amanja geldiňmi. İşleriň gowy geçýärmí?

– Hawa, gelneje. Sapaklarym örän hezil geçýär.

– Saňa bir habarym bar...

– Gowuçylykmy?

– Bu gün Maral gelnejeler seni sorap sawçylyga geldiler. Baýram synpdaşyň...

Gülnaryň ýüzi gyzardy, başyny atyp öz otagyna geçdi. Çay başynda Bibi gelneje hem toýly gürrüňi gozgady.

– Gyzym, saňa-da wagt boldy. Haçana çenli geleni gaýtarjak oturjak?

Gülnaryň jogaby bolmady. Bibi gelneje gelnine Gülnar bilen gowja gürleşmegini tabşyrdy.

□Täze guda tarap hoş sözi alyp, toý şaýyny tutmagyň ugruna

çykdylar. Günleriň bir günü şeýle waka boldy.

Gyş paslydy,gar tozgalary emáý bilen ýere düşüp,daş-töwerek akja gara büredi. Iş wagty tamamlananyndan soň Gülnar tebigata syn etmek üçin, öýlerine ýöräp gitmek isledi. Darajyk ýoldan howlukman tebigatyň gőzelliginden doýup bilmän gelyän Gülnaryň gözleri jykyr-jykyr gülüşip gar oýnaýan çagajyklara düşdi. Emma duýdansyz ýoluň aňyry gyrasyndan badyny saklap bilmän gelyän ulag ýedi ýaşlaryndaky oglanjyga has golaýlaşdy. Gülnar aljyrap ädimlerini has batlandyrdy, oglanjygy halas etmäge çalyşdy. Gülnar oglanjygyň ýanyna golaýlaşdy ýöne ony halas etmek başartsa-da sag eli biçak agyrdy. Demini çalt-çaltdan hassyldap alýan çagajyga ýüzlendi:

– Hiç ýeriň agyrmady dämi, özüňi duýşuň gowumy?!

– Hawa mugallym ýöne men sebäpli siz eliňizi agyrtdyňyz.

– Ýok, indikiňize sapak bolar. Oýna gyzyp, seresaplygy elden bermäň-diýip, gorkusynyň biraz ýeňlemegi üçin suw uzatdy.

Ýodadan assa ýöräp gelyän Gülnary gören Baýram,ulagyny gyzyň gabadyna ýetende togtatdy.

– Gülnar salam. Bu sowuk howada pyýada barýaňmy?! Sowuklaýma, ýör öýüňize golaýladaýyn.

Gülnar ulaga mündi-de, uludan demini aldy.

– Salam Baýram. Sowuk howada pyýada gaýtmadyk bolsam, bir çagajygyň janyňy halas edip bilmezdim.

– Saglykmy? Näme boldy- diýen, Baýram ýalt edip Gülnaryň ýüzüne soragly seretdi.

Gülnar bolan wakany aýdyp berdi. Baýram:

– Eliň agyrasy güýçlimi. Hassahana äkideýin?!

– Ýok,elimiň agyrasy aýrylyp gider. Çagajygyň jany halas boldy iň esasysy.

– Sen ýene-de «Halasgär»- diýip, Baýram Gülnaryň ýüzüne ýylgyryp seretdi.

– Düşünmedim. «Halasgär» bolaryň ýaly munuň ýaly pursatlar öň bolmandy?

– Meniň durmuşymda bolduň. Arzuwlarymyň hyýal bolmagyndan halas etdiň. Ömrümiň her günini seni bagtly etmek üçin ýaşaryn.

Gülnaryň akýagyz ýüzi dessine gyzardy,üýtgeşik duýgy gurşap

aldy, utanjaň gyždan ses çykmady.

□Wagt diýseň çalt geçýärdi. Baýram bilen Gülnaryň toý sähedi bellendi. Baýram aýagy bişin towuk ýaly bir ýerde durmady. Elbetde göwün söýeniň bilen toý tutup bagtly ömür sürmek nahili bagt. Baýramyň ejesi Maral gelneje täze gelni Gülnar üçin her gün iň naýbaşy öýmedir, matalardan alyp, begenip sypalap-sypalap akja bukjalarda ýerleşdirdi.

Mekanyň öýüne gaýtmaly wagtlary hem golaýlap gelýärdi. Ejesi bilen habarlaşanda Şeker gelneje oglunyň öňküliginiň, keypiniň ýokdygyny aňýardy. Mekanyň Gülnar bilen geçiren çagalyk, talyplyk günleri hiç göz öňünden gitmedi. Durmuşda ýaşamaga höwesini gaçdy.

Ine-de gulluk ýyllarynyň soňky günü gelip ýetdi. Bu gün başga ýigitleri begendirse-de Mekan üçin beýle bolmady. Hamala Gülnary görmese ýagdaýy ýagşy bolaýjak ýaly boldy. Gidesi gelmedi, bir wagtlar görmäge zar gözleriniň indi beter ýaralajagyny bilýärdi. Ýolda öz özüne göwünlik berip hemme zady unutmaga çalyşdy, ýöne başartmady.

Mekanyň gelmegine hemmeler sabysyzlyk bilen garaşýardylar. Dostlary wokzaldan Mekany öýlerine alyp geldi. Watan öňündäki borjuny birkemsiz ýetine ýetirip gelen ýigit hemmeler bilen gürüşdi.

Märeke azalyberende Mekan dosty Baýram bilen jan saglyk soraşdylar. Baýram hemişekiler ýaly obadaky täzelikler bilen Mekany tanş etdi. Baýramyň gülümsiräp soňky aýdan habaryny eşiden Mekan, üstünden gaýnag suw guýlan ýaly boldy.

– Dost synpdaşymyz Gülnar bilen durmuş toýumyzy etýäris. Seni hem «Şaýat»hökmünde belledim. Dagy näme, iň ýakyn dostumdan başga kim «Şaýat»bolsun?!

Mekan gapdalynda oturan Baýramyň egnine kakyp:

– Gutlaýan! Gülnary bagtly et, haýyşym!- diýip, alyslardan görünýän, batyp gelýän Güne seretdi. Ýöne ol Günde bir wagtlar parlap dogan güneşiň arzuwlaryny özi bilen alyp gidenini, bagtynyň ýaşandygyny, gördi. «Bagtyň üçin bagtymdan geçjek, seniň durmuş ýoluňda ornum ýok eken, ýakyn dostum saňa ömür ýar eken» diýip, içini gepletди.

Mekan öz obalaryndaky mekdepde mugallym bolup işe başlady.

Gülnara her sagatlar diýen ýaly gabat gelyärdi. Mekanyň aňnyndan Gülnarly duýgy hiç sowrulyp gidibermedi.

Bellenen toý günü ýetip geldi. Ir bilen birnäçe ojaklarda ot ýakylyp, gazanlar ataryldy. Dumly-duşdan myhmanlar toý gutlamaga geldiler. Bagşynyň joşgunly aýtýan aýdymyna goç ýigitler hem-de çynar boýly gyzlar tans oýnadylar. Baýram bilen Mekan ençe wagt toý üçin niýetlän egin-eşiklerini geýdiler. Mekan dostuna ýagdaýy bildirmezlige çalşyp, ýylgyryp oňýardy ýöne onuň içinde turýan harasatdan öýlenýän ýigit habarsyzdy. Toýy alyp baryjynyň gelinalyjynyň ugraýandygyny belent sesi bilen aýdanda Mekanyň endamy jümşüldäp gitdi. Gyz tarapa gitjekler ulaglaryna mündiler. Birkemsiz bezelen ak ulaga Mekan hem uludan demini alyp aýagyny atdy. Seteran bolup gelyän toý ulaglary, şu ýoldan Gülnarlara ugramagyny arzuwlan Mekan öz dosty üçin boljagy pikirinem etmändi.

Durmuşyň ýoly duýdansyz öwrüldi. Yzyny üzmän biwildaşýan toý ulaglary Gülnarlaryň gapylaryna gelip ýetdi. Sazandalaryň çalyan sazlary uzaklardan eşidildi.

Gülnar uzyn sülük barmaklaryny Aý ýaly ýüzüne tutup sojap-sojap aglady. Käbesi ýeke gyzyna ak pata berip bagt ýoluna atardy. Gyzyň kürtä bürenen gyz Baýramyň golundan tutup ilkinji ädimlerini ätdi. Gyzyň gapydan çykyp barýanyny gören Bibi gelnejäniň ýüregi üzüldi. Gyz tarapdan gaýdan toý ulaglary Gülnaryň indi mydamalyk örküni baglajak ojakda ýüzärligiň tüssesi bilen garşylandy. Baýramyň gapdalyndan bile ýöräp gelyän Mekanyň gözleri duýdansyzja çyglandy. Mekan öz bolşundan özi utandy. Ejizlemäge ýol bermezlige çalyşdy, emma başarmady. Kisesinden eplengi elýaglygyny alyp hiç kime görünmejek ýagdaýda derini süpüren boldy, eli maňlaýyndan soň gözlerinden syrygyp gaýtýan ýaşlary süpürdi.

Özüni ele alan ýaly duýup tans meýdançasynyň ortarasyna geçip şadyýan tans oýnap bökdü. Toý ahyrlaberende alyp baryjy sözi Mekana geçirdi, hem-de toý gutlamagyny aýdypdy. Mekanyň gulagyna başga söz eşidilmedi. Bedeni otly köýnek geýen ýaly gyzdy elbetde bu ýagdaýa Gülnary çyn ýürekden söýen ýüregi sebäpkärdi. Ýigdiň damagy doldy. Mekan toýdan çykyp gaýtdy. Ýoldan ýöräp gelyärkä egninde nämedir bir zat uly agram

berýärdi. Ol ýuwaşjadan: «Bagtly bol, arzuwlarymyň az wagtlyk eýesi» diýip, ýoluny dowam etdirdi.

Ogulhally MUHAMMEDOWA. Hekaýalar